Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5. Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով.
Ցայտարարութիւնների համար վճ... ԱՆ ԳՈՐ... իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ...
Տպարանի տելեֆօն № 67.

Հին-Նախիջևանում օգոստոսի 6-ին վախճանված և օգոստոսի 9-ին Թաղված

ՄԱՀՏԵՍԻ-ՍԱՀԱԿ ԵԴԻԳԱՐԵԱՆԻ

սգաւոր այրին (Թագուհի Սաֆարեան), որդիքը, դուստրները, փեսաները և Թոռները յայտնում են իրանց խորին շնորհակալութիւնը բոլոր բարեկամներին և ծանօթներին, որոնք իրանց ցաւակցութիւնը յայտնեցին տեղի ունեցած գժբաղդութեան առիթով նամակներով և հեռագիրներով, առաւելապէս Հին-Նախիջևանի հայ և Թուրք հասարակութեան, որոնք անձամբ ներկայ եղան հանգուցեալի յուղարկաւորութեան։ 789. 1—1

ԿԱՐՍԻ հայոց ծխական երկդասեան երկսեռ դպրոցի համար հարկաւոր են հայոց լեզուի, ռուսաց լեզուի, ...արանութեան, աշխարհագրութեան և եռաժշտութեան

Ուսուցիչներ

Դիմել հոգաբարձութեան մինչև օգոստոսի ...-ը, ներկայացնելով ուսերման վկայական և կամ նրա պատճէնը։
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
(առ.) 779. 5—4

ՎԱՃԱՌՔԻ ԵՆ ՀԱՆՎԱԾ ՆՈՐ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

„ЗОЛОТЫЯ" 20 հատը 5 կոպ.

ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՄԲ ոչ պակաս միւս ֆաբրիկաների 20 հատը 6 կոպէկանոց պապիրոսներից։
ՓԱԹԵԹԸ բաւական շքեղ և յարմարաւոր։
ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ թէ համի, թէ հոտաւէտ լինելու և թէ էժանութեան կողմից նմանը վաճառքի չէ հանված։

Ընկ. Ա. Ն. ԲՈՂԴԱՆՈՎ և Կ^{ՈՄՊ.}
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՍՏԵՓԱՆ ՆԻԿԻՏԻՉ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ
ԹԻՖԼԻՍ, ԲԷԲՈՒԹՕՎՍԿԱՅԱ, 37.
առ. 3—1 766. (ս. 1,18)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

Խնդիրների ընդունելութիւնը նոր շինութեան մէջ (Բէհբութեան փող. № 50) օգոստոսի 20-ից առ. ժամը 9—1-ը։

Դասարանական քննութիւնները օգոստոսի 31-ից։

Ընդունելութեան քննութիւնները սեպտեմբերի 5-ից։

առ. (12, 14) 773. 3—3

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ
Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ
Միքայէլեան պր. № 138.
Երեխաների ընդունելութիւնը օգոստ. 20-ից։ Պարապմունքները կը սկսվեն սեպտեմբերի 1-ից։
առ. (կ.) 3—2

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ԲԱՑՎՈՒՄ ԵՆ
Կովկասեան Ֆրէբէլեան Դասընթացներ
(ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ)
ՏԵՍ 4-րդ ԵՐԵՍ
(կ.) առ. 623. 6—6

Вѣдомство учрежденій Императрицы Маріи.

Նոր-Նախիջևանի Գոգոլեան Օրիորդաց Գիմնազիայի Հոգաբարձութիւնը

յայտնում է, որ ընդունելութեան քննութիւնները ստորին, բարձր նախակրթարանները և VII, VI V, IV, III և II դասարանները մտնելու համար

ՍԿՍՎՈՒՄ ԵՆ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 22-ԻՑ։

Գիմնազիան հեռաւորների համար ունի նաև օթեան (пансіонъ) բոլոր յարմարութիւններով։

Տարեկան վարձն է՝ 50 ր., իսկ գիշերօթիկներից—առաջին տարին՝ 350 ր., միւս տարիները՝ 300 ր.։

Խնդիրներ ընդունվում են մինչև օգոստոսի 21-ը։

առ. (14, 18) 771. 3—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹՆԵՐ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ—սիմֆօնիական լարանուագախումբ եւ պարեր։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ—սազանդարներ։
ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ—սիմֆօնիական լարանուագախումբ։
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ—սինէմատօգրաֆ, սազանդարներ։

Հիւրերը, համաձայն ընդհանուր հիմունքների, մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 րուբ., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կոպ.։

Երեկոյթների սկիզբը երեկ. ժամը 9-ին։
Երկուշաբթի և ուրբաթ օրերը Մանկական Երեկոյթներ։ Թոյլատրվում են պ. պ. անդամների և կանդիդատների երեխաները՝ երեկոյեան ժամը 6—8-ը։
(կ.) 659. 0—9

662. 100—25 առ. (ե. հ. կ.)

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ
Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների
ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօջուրէեվսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն։
(ե. հ. կ.) առ. 243. 100—55

ԲԺԻՇԿ
Գ. Մ. ՂՈՂՕԲԵՐԻՁԷ
Ներքին եւ կանացի հիւանդութիւնների
Հիւանդներին ընդունում է՝
երեկոյեան ժամը 5—7-ը։
Հասցէն՝ Кирпичная ул. № 16, տ. Սվիմօնովի։
առ. (ե. հ. կ.) 756. 5-1

ՈՅԺԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ

Մենք գտնվում ենք ներկայումս մի խոշոր ձեռնարկութեան նախօրեակում Գեղարքունիքի շրջանում։

Մենք ակնարկել էինք նրա մասին մեր լրագրում, բայց մանրամասութիւններ չէինք հաղորդել։

Հաղորդելով այն խօսակցութեան մասին, որ մենք ունեցանք պրօֆ. Ա. Վօէյկօվի հետ, մենք յայտնել էինք, թէ Վօէյկօվը հաւանութիւն չէ տալիս այն ծրագրին, որով Սևանայ լճի ջուրը պէտք է փոխադրվի դէպի Կուրի աւազանը։

Ինչումն է խնդիրը։

Բացատրենք։

Լրագրական տեղեկութիւններից յայտնի է ընթերցողներին, որ անգլիական դրամատէրերի մի ընկերութիւն ինժեներ Ստիւարտի գլխաւոր մասնակցութեամբ դիտաւորութիւն ունի օգտվել Սևանայ լճի ջրից հիմնելու մի մի խոշոր էլեքտրական կայարան և այդտեղից մատակարարելու էլեքտրական ույժ լայնատարած մի շրջակայքի։

Սակայն որտեղ և ինչպէս կարելի էր հիմնել կայարան։

Այդպիսի մի կենտրօնական կայարան կառուցանելու համար անհրաժեշտ էր ունենալ ջրվէժներ կամ ջրի սրընթաց հոսանք։

Եւ ահա հանդէս են գալիս ծրագիրներ՝ օգտվելու կամ այն միակ գետից, որ բղխում է Սևանայ լճից, այն է՝ Զանգուից, կամ արհեստական կերպով ստեղծելու ջրի նոր հոսանք, դիցուք վերցնելով Սևանայ լճի ջուրը և տանելով նրան դէպի Աղստաֆայի գետաձորը։

Ինքն ըստ ինքեան առաջին ծրագիրը աւելի համակրելի է, որովհետև նա թողնում է Սևանայ լճի ջուրը այն շրջանին, որի համար նա ծառայել է նախապատմական դարերից և որտեղ ջրի մեծ պակասութիւն է զգացվում նաև մեր օրերում։ Բայց Զանգուի սկիզբը չափազանց թոյլ հոսանք ունի և անկարող է տալ այն ույժը, որ անհրաժեշտ է էլեքտրական կայարան հիմնելու համար։

Երկրորդ ծրագիրը, ճիշդ է, պահանջում է մեծ ծախքեր՝ ստեղծելու նոր հոսանք Սևանայ լճից դուրս բերված ջրի համար, բայց դրա փոխարէն այդ ջուրը կարող է ունենալ այնպիսի մի իջուածք, այնպիսի մի թափ, որ հնարաւորութիւն կը տայ ամենախոշոր էլեկտրական կայարաններից մէկը կառուցանել մեր երկրում։

Սակայն տեղն ու տեղը կատարված ուսումնասիրութիւնները ցոյց են տալիս, որ Զանգուի հոսանքը միայն սկզբումն է շատ դանդաղ, իսկ յետոյ ունի արագ հոսանքի տեղեր և, օրինակ՝ Զըրչըր գիւղի մօտ, ունի մի քարափ, որտեղից ջուրը թափվում է ահագին ույժով, կազմելով մի հոյակապ ջրվէժ։

Եւ ահա այդ ջրվէժը կարող էր գործնականապէս լուծել խնդիրը, տալով գերադասութիւն առաջին ծրագրին, որով Սևանայ լճի ջուրը մնում է սեփականութիւն այն աւազանին, որին նա պատկանել է մինչև այժմ։

Ձեռնարկողները եռանդով առաջ են տանում իրանց ուսումնասիրութիւնները և կազմակերպութեան հարցը։

Եւ, ինչպէս երևում է, հեռու չէ էլեքտրական կայարանի հիմնարկութեան օրը։

Այդ կայարանի կառուցմամբ ձեռք է բերվում հնարաւորութիւն՝ մատակարարելու էլեքտրական ույժ Նոր-Բայազէտի, Ղազախի, Երևանի, և Գանձակի գաւառներին և կենդանութիւն ներշնչելու տեղական արդիւնաբերական կեանքին։

Մենք կը վերադառնանք այս խնդրին։

Ա. Քալանթար

կացութեան մէջ մարօկկեան հարցի բանակցութիւնների ժամանակ։ Տնտեսական տեսակէտից կարևոր է պարզորէն յայտնած, Պարսկաստանի բաց դռների սկզբունքը։

«Նէյլ-Ֆրէյէ-Պրէսսէն» տպագրել է ընդհանուրի ուշադրութիւնը գրաւող և անգլիական յայտնի մի դիպլօմատի գրչին պատկանող մի յօդուած։ Հեղինակը ասում է, որ հազիւ թէ Գերմանիան բանակցութիւնների հետևանքում խոշոր զիջումների հասնէ։ Գերմանական կառավարութիւնը պէտք է ընտրութիւն անէ ընդհանուր գերմանացիների դժգոհութեան և Ֆրանսիայի հետ միջադէպ ունենալու միջև։ Անգլիան ամբողջովին Ֆրանսիայի կողմն է։ Գերմանիան վարում է գրգռիչ քաղաքականութիւն։ Գերմանիայում այժմ այնպիսի դրութիւն է, ինչպիսին էր Ֆրանսիայում 1870 թ-ին։ Այժմ Գերմանիայում քաղաքականութիւնը տնօրինում է ոչ թէ ժողովուրդը, այլ բարձր շրջանները. գերմանական կառավարութիւնը երկրի հասարակական կարծիք չէ ներկայանում։ Եթէ Գերմանիան չը չափաւորէ իր պահանջները, այն ժամանակ անխուսափելի է միջադէպը, որի մէջ Մեծ-Բրիտանիան կը կանգնէ Ֆրանսիայի կողմը։

Լիսաբօն.—Սահմանադրութեանը հաւատարմութեան երդում տալուց յետոյ նախագահ Արրիագօն ճառ արտասանեց, որով կոչ արեց հանրապետականներին միանալ հայրենիքի բարեկեցութեան համար։ Շնորհաւորանքներից յետոյ նախագահը մեկնեց իր բնակարանը, ուր նրան ողջունեց առաջին մինիստրը, որ ներկայացրեց կաբինէտի հրաժարականը։ Արրիագօն, ի պատասխան, մատնանշեց առաջին մինիստրի մատուցած խոշոր ծառայութիւնների վրա և խնդրեց մնալ պաշտօնում մինչև նոր կաբինէտի կազմելը։

Պարիզ.—Ֆալիէրը հեռագրով շնորհաւորեց Պօրտուգալիայի նախագահին։

Մինիստրների խորհրդում Դեսէլվը յայտնեց Կամբօնին ուղարկված հրահանգները բանակցութիւնների վերսկսման առիթով, Գերմանիայի պահանջած հողի չափը և Ֆրանսիայի զիջումների ամենավերջին սահմանները։ Կառավարութիւնը միաձայն հաւանութիւն տուեց Դեսէլվի առաջարկութիւններին։

Ցէտինիէ.—Թագաժառանգ Պետրը մեկնեց Պետերբուրգ Իօան Կօնստանտինօվիչի և Հեղինէ Թագուհու պսակադրութեանը ներկայ լինելու համար։

Պետերբուրգ.—Վերադարձաւ արձակուրդից զինուորական մինիստրը։

Տօկիօ.—Միկադօն ընդունեց Կացուրայի կաբինէտի հրաժարականը։ Նոր կաբինէտը կազմել յանձնարարված է մարկիզը Սաիօնդզիին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 օգոստոսի

Բարֆրուշ.—Գործակալութեան թղթակիցը անձամբ համոզվեց, որ ամենուրեք հանգստութիւն է տիրում. ազգաբնակութիւնը զբաղված է դաշտային աշխատանքներով։ Շահի զօրքերը գրաւում են բնական անմատչելի ամրութիւնները Սավադկուխի մօտ։

Թաւրիզ.—Արդաբիլից ստացված այն տեղեկութիւնը, որ շահսէվանները անցել են Մահմէդ-Ալիի կողմը և նրան շահ հռչակել, ստեղծեց մի ուրիշ լուր, իբր Մարաղայի հահանգապետը շուտով գալու է Թաւրիզի վրա, որից շատ հեռու չէ նա։

Համադանում բացվում է թիւրքական հիւպատոսարան։ Հիւպատոս նշանակվում է նախկին փոխ-հիւպատոս Շէրիֆ-Էդդինը։

Պարսից առևտրական պալատը վերակոչվեց հասարակական ապահովութեան կոմիտէտ։ Գլխաւոր գործունէութիւնը կայանում էկս-շահի դէմ կռւելու պատրուակով դրամ ժողովելու մէջ։

Վերսկսվեցին Մահմէդ-Ալիի կողմնակիցների ձերբակալութիւնները։ Դրութեան անորոշութիւնը փաստակար կեր-

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
12 օգոստոսի

Վիէննա.—Մամուլը ընդգծում է, որ ռուս-գերմանական համաձայնութիւնը, չը պարունակելով քաղաքական բնաւորութեան պարտաւորութիւններ, փայլուն ապացոյց է ծառայում ռուս-գերմանական յարաբերութիւնների ամրապնդման և բարելաւման։ Համաձայնութիւնը ստորագրելու րոպէն օգուտ կը բերէ Գերմանիային՝ նրա դժուարին

...ազդում [illegible] վրա. Կամա-ռականները միայն [illegible] ծառայել։

Ռոմիա.—Նկատւում է թիւրքական զօրքերի [illegible] [illegible]

[illegible]

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՑՈՒՐՁԸ

(Պետերբուրգի Հիւս. Գործ.)

12 օգոստոսի

Կ. Պոլիս.—Հրաժարական տալու [illegible]

[illegible]

Վիեննա.—«Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրեսսէն», [illegible] գտնում է, որ նա, ընդունելով պորտ-ֆէյլը, բարեկամաբար չէր տրամադրըւած դէպի Աւստրօ-Ունգարիան. Պետերբուրգը պահեց նրա մէջ այդ տրամադրութիւնը։ Իզվոլսկին աշխատեց միացնել Թիւրքիան, Բուլգարիան և բալկանեան այլ պետութիւնները բալկանեան մի դաշնակցութեան մէջ։ Այդ գաղափարը անաջողութեան հանդիպեց։ Բնորոշ է այն, որ Րիֆատ-փաշան նախ քան հրաժարվելը մի խիստ նախազգուշացում ուղարկեց Ջերիօզօրիային, որն և առաջ բերեց Պետերբուրգի կաբինէտի միջամտութիւնը։ Րիֆատ-փաշան չենթարկվեց բալկանեան դաշնակցութեան մոլորութեանը։ Լաւ յարաբերութիւն ձեռք բերելով Բուլգարիայի հետ, նա վերջ ի վերջոյ բնական բարեկամի հանդիպեց յանձին Աւստրօ-Ունգարիայի։ Թիւրքիան խուսափեց միանալուց եւրոպական երկու խմբակցութիւններից մէկնումէկին։ Լօնդօնը, Պարիզը և Պետերբուրգը գժգոհ էին, որ Թիւրքիան խուսափեց այն ճանապարհից, որով նա ընթանում էր Բօսնիայի միացումից յետոյ։ Միայն վերջերս այդ վերաբերմունքի փոփոխութեանը նպաստեց Անգլիայում գրահամաւեր պատուէր տալը։ Ցոյս երևաց, որ կը կապվի երկաթուղային համաձայնութիւն և հնարաւոր կը լինի առաջանալ դէպի Կովէյտ։ Այդ ամենը Թիւրքիային յոյս է ներշնչում խաղաղ զարգացման հարատում։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

—

Ալբանիա

Կ. Պոլիս, 4 օգոստոս

Ինչպէս դիւրին է գուշակել, Բ. Դուռը սկսաւ իր համիդաբարոյ խաբէութեանց։ Հիւսիսային Ալբանիոյ տալ պարտաւորուած առանձնաշնորհները անգործադրելի ձգելու համար, հիմա սկսած է դաւելու։ Հարաւային ալբանները և Միջին Ալբանիոյ բնակիչները կը դրդէ, որ նման պահանջներ ներկայացնեն։

Բ. Դրան դիւանագէտները գիտեն, թէ այդ պարագային մեծ պետութեանց մէջ շահերի անհամաձայնութիւն առաջ պիտի գայ, ինչ որ արգելք պիտի ըլլայ ամբողջ Ալբանիոյ մէջ յատուկ ռէժիմ մը առաջ բերելու։ Բովանդակ Ալբանիան զատ վարչութեան վերածել՝ Թումբ կանգնեցնելն է ապագայի ծրագիրներուն դէմ կարգ մը պետութեանց, որոնք յաւակնութիւններ ունին Ալբանիոյ վրայ։ Ատով անոնք պիտի հակառակին այդ ծրագրին։ Ահա ինչ որ կուզէ Բ. Դուռը, Մալիսիոյ բարենորոգմանց ծրագիրը անգործադրելի ձգելու համար, առարկելով, թէ Մալիսիոյ մասնաւոր բարենորոգումները նաև պարտաւորուած է Ալբանիոյ միւս մասերուն համար ալ գործադրել, քանի որ միւս ալբանացիներն ալ կը պահանջեն նոյն բարենորոգումները և նոյն վարչական առանձնաշնորհները։

Այս դիւանագիտութիւնը կամ ճարտարութիւնը Համիդի քաղաքական ծրագրին հիմնաքարն էր և իր երեսնամեայ յաջողութիւններու ամենէն գլխաւոր բանալին։ Այս խաբէական դարձուածքներուն գլխաւոր ուսուցիչը եղած էր՝ Սայիդ փաշա, արդի ծերակոյտին նախագահը, որ այն ատեն Համիդին անձնական քարտուղարն էր։

Օրուան առիթէ օգտուելով, պատեհութիւնը շահագործելու այս մեթերնիխեան քաղաքականութեան մէկ ուրիշ վարպետն ալ էր Ցարութիւն փաշա Տատեան, որ բազմաթիւ crise-ներէ փրկած է Համիդը, երբ անիկան եւրոպական համերաշխութեան մը դէմ գտած է ինքզինքը և անիկա զեղծանելու համար միջոց մը մտածած է։ Տատեան՝ այդ ճարտարութիւնը ունեցած է գրեթէ միշտ, յաջողելով ընդգիմակ շահեր ստեղծել համերաշխած պետութիւններու միջև։ Տատեան փաշայի ձեռքին տակ մարզուած նոյն դպրոցին երկու արժանաւոր աշակերտները կրնան համարուիլ Հակկը փաշա և Նորատունկեան էֆէնդի, որոնք գործած են արտաքին գործոց պաշտօնատան իրաւագէտ խորհրդականի հանգամանքով, Տատեանի ձեռքին տակ, և իւրացուցած այդ դպրոցի ոգին։ Հակկը փաշա այսօր կիրարկէ իր հին փորձառութիւնը ալբանական խնդիրը ջուր ձգելու համար՝ Թիւրք բացատրութեամբ խօսելով։

Տեսնենք թէ պիտի յաջողի։

Շառայլ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԸ ՏՈՒՐԻՆԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՈՒՄ

—

Չը նայելով որ Պարսկաստանը այժմ խառնաշփոթ վիճակի մէջ է, բայց և այնպէս, շնորհիւ հայազգի Տիգրան-խան Փորոյեանի, նա կարողացել է պատւաւոր տեղ գրաւել Տուրինի համաշխարհային ցուցահանդէսում, ինչպէս երևում է մեզ ուղարկված պաշտօնական կատալօգից։

Պարսկական բաժնի ընդհանուր կոմիսար է նշանակված Լուի Կոտէրման՝ ընդհանուր հիւպատոս Պարսկաստանի Անվերսում, իսկ սրա օգնական է նշանակված Տիգրան-խանը, որը և կազմակերպել է բաժինը։ Ի ցոյց են դրված Պարսկաստանի հետևեալ բերքերը և արդիւնաբերութիւնները. 1) հին ճարտարապետական գործեր, 2) չքեղ կահկարասիք, 3) զարդանկար բրօնզներ, 4) կէրամիկա, 5) երաժշտութեան գործիքներ, 6) մեծ կուլտուրայի արդիւնքներ, 7) քաղցրաւենիք, 8) բանջարեղէն և պտուղներ, 9) գինի, ոգելից ըմպելիք, 10) մետաղագործական [illegible], 11) դեղօրայք, 12) անուշահոտ առարկաներ, 13) ծխախոտ, 14) բամբակեղէն, 15) գորգեր և կապերտներ, 16) հիւսուածք, թաւիշ, մետաքսէ գործեր, 17) զգեստներ, 18) ակնեղէն, ոսկերչական իրեր, 19) կաշուեղէն, 20) նկարներ և քանդակներ, 21) ձեռագիրներ։

Այդ ցուցահանդ[illegible] դիտողին ցոյց է տալիս, թէ Պարսկաստանը, եթէ վայելէ խաղաղ կուլտուրական զարգացում, որքան մեծ արդիւնքներ կարող է տալ, և որքան կարող է բարգաւաճել նրա տնտեսական և կուլտուրական վիճակը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԿՐԵԼԻ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

II*)

Գալով Մալխասեանի և Տէր-Միրաքեանի առաջարկութիւններին, ի՛նչ խօսք, որ նրանք արժանի են առանձին ուշադրութեան։

Թոշակարկղի հարցը մեզ մօտ յարուցանում է մի աւելի մեծ հարց, այն է՝ ուսուցչաց դրութեան կայունութիւն, նրանց կատարելագործման վերաբերեալ պայմաններ և այլն։

Եթէ պարտավոր սիստեմատիկ ընթերցանութիւնը կարևոր է աշակերտների զարգացման համար, չէ՞ որ հարկաւոր է, որ ղեկավար մարմինը կարողանայ այդ բանը իրագործել, իսկ դրա համար անհրաժեշտ է, որ նա՝ ևս առաւել լինի ընթերցասէր, զարգացած ինքնակրթութեամբ և շփմամբ ինտելիգենտ հասարակութեան հետ։ Ուսուցիչը պիտի ազատ ժամանակներին միջոց ունենայ լսել իր կարող ընկերների դասախօսութիւնները, զեկուցումները, հետևաբար պիտի աշխատած, որ Հ. Գ. Ընկ. կից կամ մի այլ տեղում լինեն և ուրիշ դասախօսութիւններ՝ գրականութիւնից, մանկավարժութիւնից, փիլիսոփայութիւնից, առողջապահութիւնից և այլն՝ ամառ ժամանակ։ Միով բանիւ՝ պիտի ուսուցիչը՝ ժամանակ-ժամանակ՝ թարմանայ, մտաւոր պաշար ստանայ, կատարելագործվի, որովհետև նրա շրջավայրը, ուր գործում է՝ ըստ մեծի մասին յետամնաց է, խուլ անկիւն է։ Եթէ մենք կամենում ենք պարտադիր ընթերցանութեամբ աշակերտների մէջ յարուցանել կենդանութիւն և մանաւանդ, սէր դէպի ընթերցանութիւնը, որը չի հանգչի դպրոցից յետոյ, դրա համար հարկաւոր են աւելի զարգացած, նոյնպէս ընթերցասէր և իդէալիստ ղեկավար ուսուցիչ երկու սեռի. այլապէս Ս. Նազարէթեանի յոյժ կարեւոր առաջարկութիւնը կը միայ մեռած տառ։ Անգլիայից ամենախմաստուն առածն ասում է՝ ոչ մի օրէնք չէ կարող իրագործվել, եթէ չը լինեն պատրաստված մարդիկ. «ոչ օրէնք, այլ մարդիկ» աւելի կարևոր են։

Գալով միւս հարցին, որը վերաբերում է ուսուցիչների ներկայ դառն դրութեան, որի մասին այնքան խօսվել ու գրվել է, բայց դրութիւնը մնացել է միևնոյնը, պիտի ասել, որ ամեն օր կարդում ես ուսուցիչների արձակման, նոբերի հրաւիրման մասին մեր դպրոցների շատ շատերի մէջ. վերջապէս՝ երբ պէտք է մեր ուսուցիչների դրութիւնը կայունութիւն ստանայ, երբ պիտի նա մի քանի տարով ապահովված լինի, որ կարողանայ յոյս ունենալ գործելու մի որևէ դպրոցում։ Մինչև որ այդ կայունութիւնը չը լինի, մենք չենք կարող յոյս ունենալ՝ ոչ կարգին դպրոցներ ունենալու, ոչ կարգին ուսուցիչներ և ոչ՝ ի հարկէ՝ առաջադիմութեան մեր դպրոցներում։ Միակ միջոցն է՝ հետևել պետական սիստեմին, ուսուցիչներին նշանակելը և արձակելը կենտրոնացնել թեմական տեսուչների, թեմական խորհուրդների և բարձր հոգևոր իշխանութեան ձեռքերում, մանաւանդ գաւառներում և գիւղերում, ուր ուսուցիչը անտանելի ստորացուցիչ դրութեան մէջ է գտնվում՝ ագէտ հոգաբարձութեան առաջ յաճախ զոհելով իր արժանապատուութիւնը, ինքնասիրութիւնը հացի խնդրի համար։ Հոգաբարձութեան գործը պիտի լինի դրամականը գլխաւորապէս, քանի որ՝ շատ սակաւ բացառութեամբ այն էլ մեծ քաղաքներում՝ նա զուրկ է պատրաստութիւնից ղեկավարելու զուտ դպրոցական գործերը։ Մենք գիտենք մի քանիսին մեր դպրոցների վարժապետներից, որոնք ուղղակի փախել են ազգային դպրոցներից պետական և քաղաքային ուսումնարանները, ուր կայ ապահովութիւն պաշտօնի, կայունութիւն և այլն։

Ուսուցիչ ու քահանայ, ահա այն ամենակարեւոր ինտելիգենտ տարրերը, որոնք մեր խուլ անկիւնների՝ եթէ կարելի է ասել՝ մտաւոր և բարոյական ջահերն են, որոնք պիտի լուսաւորեն իրանց շրջավայրը, որը առանց այդ գիւղական ինտելիգենցիայի քնած է խորին քնով։ Եւ լրջօրէն պիտի մտածած որ նրանք, թէ ապահով լինեն նիւթականապէս, թէ մտաւորապէս և թէ բարոյապէս, որը կարող է լինել, երբ նրանք հնարաւորութիւն կունենան արտայայտել իրանց բարեբեր ազդեցութիւնը և գործունէութիւնը։ Մենք գիտէինք շատ խուլ վայրեր, ուր քահանան թէ ուսուցիչ և թէ քահանայ վայելում էր մեծ ժողովրդականութիւն. ահա ինչու մեր յօդուածի վերջում անցողաբար յիշում ենք և քահանային ուսուցչի հետ։ Ներկայ տարվայ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան մէջ ընդունված միաձայն առաջարկութիւնը—«Ուսուցչական և դպրոցական ֆօնդի» ստեղծումը նոյն պատկառելի Ընկերութեան 30-ամեակի տօնախմբութեան առիթով—ապացոյց է, որ հասարակութեան կիսակից և բանիմաց մասը արժանաւորապէս գնահատում է յիշեալ երկուսեռակի ամենամեծ կարեւորութիւնը ազգայնակութեան առաջադիմութեան համար։ Սրանով վերջացնենք ներկայ յօդուածը, որը՝ հակառակ մեր կամքի՝ աւելի մեծ ծաւալ ստացաւ. և դրա պատճառը մեր բուռն համակրութիւնն և մեծ ոգևորումն էր՝ Ար. Նազարէթեանի՝ խիստ ժամանակակից և խելացի առաջարկութեանը։

Բժ. Բ. Ազատաբեան

Կիսլովոդսկ

*) Տես «Մշակ» № 175.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Հացահատիկների եւ խաղողի բերքը Կարսի գիւղում

Ջէբրայիլ (Կարեաց գ.), 8 օգոստ.

Մեր գաւառի եկամուտը ընդհանուր առմամբ բաւարար է։ Հացահատիկներն ու մրգեղէնները առատ են Հաղրութի ձորում։ Արաքսի հովտում ցանված կորեկը տուեց առատ եկամուտ, բայց չը նայած դրան չէ կարող լրացնել միւս հացահատիկների պակասութիւնը։ Կարելի է ասել, որ կորեկը լրացրեց ժողովի հասցրած վնասները։

Հացի պակասութեան հարցը մեր գաւառում առաջներում սուր բնաւորութիւն չէր ստանում, որովհետև Պարսկաստանից ներմուծվում էին մեծ քանակութեամբ ցորեն, գարի և կորեկ, բայց այժմս, մանաւանդ այս տարի, ինքը Պարսկաստանը կարօտ է օգնութեան, որովհետև երկրի խառն դրութիւնը ու անվերջ ալան-թալանը միջոց չը տուեցին պարսիկ գիւղացուն ուշադրութիւն դարձնել իր տնտեսութեան վրա, այլ զբաղված է եղել ինքնապաշտպանութեամբ։ Հայերի դրութիւնը այս տեսակէտից աւելի վատ է, որովհետև վերջին աւերածութիւնները նրանց միջոց չը տուին հաւաքելու հասունացած ցանքսերը։

Խաղողը մեր գաւառում խոստանում է բաւարար եկամուտ, իսկ տեղ-տեղ շատ լաւ է։ Զարմանալի երևոյթ է, որ որտեղ հացահատիկները առատ են եղել, այնտեղ խաղողը հիւանդութեան է ենթարկվել ու փչացել։

Խաղողի գործը մեր գաւառում գիւղատնտեսութեան համար ունի մեծ նշանակութիւն։ Չը նայած այդ հանգամանքին՝ խաղողի հիւանդութեան դէմ մաքառելու համար ձեռք չէ առնված ոչ մի կուլտուրական միջոց, ու ամեն տարի զգալի վնասներ ենք կրում։

Ասլ. Տէր-Յարութիւնեան

—

Գիւղական դպրոցի անմխիթարելի վիճակը

Գիւնէյ-Ծարտար, 7 օգոստոսի

Չը նայած որ ուսումն. տարին մօտ է, բայց և այնպէս մեր դպրոցը չունի հոգաբարձական կազմ։ Հին հոգաբարձութեան ժամանակամիջոցը լրացած լինելով՝ նա վաղուց է հրաժարական ուղարկել կօնսիստորիա, իսկ մինչև այսօր դեռևս նոր ընտրութիւն չէ կայացել։

Ի՞նչ արեց հին հոգաբարձական կազմը իր եռամեայ պաշտօնավարութեամբ։ Արդեօք դպրոցի հողէ յատակը, որից աշակերտների շարժվելու ժամանակ անասելի փոշի էր բարձրանում, տախտակել տուեց, անձեւ պատերը ծեփել տուեց, անդրջրհեղեղեան նստարանները փոխեց՝ փոխելով նորերի. դպրոցին կից՝ յատուկ ուսուցչի համար շինած սենեակը կանօնաւորեց, որպէսզի տարեկան 20 ր. ուսուցչի սենեակի համար վարձ չը տայ, կամ թէ զգաց, որ դպրոցական շէնքի համար ծախսված են հազարներ, բայց և այնպէս պակասում են յատակ, առաստաղ և պատերի ծեփելը, որոնց անյապաղ պէտք է շինել տալ ի նկատի առնելով մանուկ սերնդի առողջութիւնը։ Վերջապէս եռամեայ պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցում դպրոցի տնտեսական հաշիւը ներկայացրեց հասարակութեան։ Ո՛չ այս և ո՛չ այն։ Ճիշդն ասած՝ մեր գիւղում հոգաբարձութեան անունը կար, իսկ ամանում ոչինչ չը կար։

Դպրոցին կից սենեակում, ուր պէտք է ուսուցիչն ապրէ, այծեր են պահում, իսկ հարևան սենեակում աշակերտներն են ուսանում։

Հասարակութիւնը երբեք է դարձրել ԴըԱ-բոցից, ոչ ոք չէ հետաքրքրվում դպրոցական գործերով, և հէնց այդ է պատճառը որ Ղուզէյ, Գիւնէյ, Կալեր Ծարտարները, որ բաղկացած են 800 տնից և ունեն Գիւնէյ Ծարտարում միայն դպրոց, տալիս են ընդամենը 50 աշակերտ մէկ կամ երկու աշա-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՑԵՂԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՕՆԳՐԷՍԸ*)

(Խարկովի համալս. պրոֆ. Ա. Կ. Կրասնովի)

—

Բուլէ քաղաքագիտական բարդութիւնները Անգլիայի հետ ստիպել են գերմանացի շօվինիստին այսպէս խօսել։

Ֆօն-Լիւշանի ճառը վեհաժողովի վրա ուշաթափիչ տպաւորութիւն թողեց։ Բայց այս տպաւորութիւնը բոլորովին անհետացրեց Պարիզի Ֆուլիէ գիտնականի ճառը, որն արտափայլում է իր հակառակ բովանդակութիւնով։

Հակառակ Ֆօն-Լիւշանին, նա ցոյց տուեց մարդատեցութիւնը ոչնչացնելու միջոցներ, այն մարդատեցութիւնը, որը կապ ունի ցեղերի և ազգերի բաժանման գաղափարի հետ։ Լեզուների և սովորութիւնների տարբերութիւնը՝ նմանապէս կրօնների տարբերութիւնը,— ասում է—նա, մինչև ցարդ մեծացնում էին այդ ատելութիւնը։ Կրօնքը ցեղերից կազմում էր ընդարձակ հասարակութիւն՝ միևնոյն հաւատալիքներով և փափագներով։ Միևնոյն ժամանակ ամենայն կրօնք թշնամի էր միւս կրօնքի՝ համարելով իրան միակ ճշմարտութիւն։ Նա մտցնում է ուրիշների աշխարհահայեցողութեան մէջ այն միայն, ինչ որ բնորոշական է միայն մի ցեղի, մի ազգի, ոգի հրէայի, քրիստոնէի, մահմեդականի, բուդդայականի և այլն։ Եւ երբ այս աշխարհահայեցողութիւնը գրվում է ուրիշ աշխարհահայեցողութեան դէմ, ծածկված պատերազմը պատրաստ է ամենայն րոպէ դուրս ցայտելու։

Իրերի այս դրութեան վերջ դնել կարող է միայն ուրիշ տեսակի գաղափարների տարածումը, այսինքն գիտական և բարոյական։ Որքան էտնիկական և կրօնական գաղափարները տարածում են անզուգութիւն, այնքան գիտական և բարոյական գաղափարները օգնում են զուգութեան։ Գիտութիւնը չունի գոյն. նա ո՛չ սպիտակ է, ո՛չ սև, ո՛չ դեղին. նա ո՛չ քրիստոնէական է և ոչ մահմեդական։ Երբ երկրաչափը ապացուցանում է եռանկիւնների հաւասարութիւնը, նրա գաղափարները և մտքերը համանման են ուրիշ բոլոր երկրաչափների մտքերին, լինեն նրանք սև, դեղին և ճերմակ՝ դա միևնոյն է։ Գիտական գաղափարները զարգանում են ցեղական գիտակցութիւնից դուրս, արտաքոյ ազգայնութիւնից կամ դասաւորութիւնից և կամ կրօնից. նրանք սեփականութիւն են բոլոր մարդկութեան. գիտութիւնը մեծ միացուցիչ տարր է մտքերի, նա սաղմ է ընդհանուր հաշտութեան։

Դեղնամորթ և սպիտակամորթ գիտնականները ճշմարիտ եղբայրներ են։ Միւս միացուցիչ ույժը կազմում է տեխնիկան։ Վերջինս է գիտութեան գործադրութիւնը։ Երկաթուղին, հեռագիրը լինեն ռուսական, չինական կամ ճապօնական, դա միևնոյն է։ Ամեն մի արհեստագիտական գիւտ տեսանելի գիտութիւն է, ճշմարտութիւն, որն աչքի է զարնվում, որն իբրև արև լուսաւորում է ինչպէս սևերին, այնպէս էլ ճերմակներին։

Գիտութեանը և արհեստագիտութեանը միանում է վաճառականութիւնը, նոր միջոց ազգերին միացնելու։

Եւս առաւել մեծ դեր ապագայում ունի կատարելու ազգերի միութեան գործի մէջ փիլիսոփայական գաղափարների տարածումը։

Արդէն միջին դարերում փիլիսոփայական գաղափարները միացնում էին հրէաներին, մահմեդականներին և քրիստոնեաներին, և այժմ Կօնֆուցիոսի և Մենցիոսի աշակերտները շատ կէտերում կարող են հեշտութիւնով համաձայնվել Կանտի, Շօպենհաուէրի աշակերտների հետ։ Փիլիսոփայական գաղափարները թէև՝ սկզբում թւում է՝ իրանց բազմաթիւ լինելուն համար՝ մարդկանց պէտք է աւելի հեռացնէին միմեանցից, սակայն խնդութիւնը սա է, որ նրանք միացնում են մարդկանց, որովհետև նրանք դիմում են դէպի ճշմարտութիւն, դիմում են գտնելու իրերի արմատը և հիմնաւոր՝ բնութեան և կեանքի՝ օրէնքների էութիւնը։ Բոլոր փիլիսոփաների քննադատութեան հոգին մէկ է։

Մինչդեռ՝ առանց բացառութեան՝ բոլոր կրօնքներն ընդունում են, որ ատելութիւնը և հպարտութիւնը ծանր յանցանքներ են, փիլիսոփան գիտէ միայն այն, որ նա ոչինչ չը գիտէ, նա սիրում է վիճաբանութիւններ, որովհետև վերջինները բաց են անում նրան ճանապարհ դէպի ճշմարտութիւն, որը տարբերվում է նրա ունեցած տեսակէտից։ Նրա հակառակորդները նրա ամենալաւ ընկերներն են։ Նա մտադրութիւն չունի նրանց գլխատելու, սպանելու կամ այրելու։ Նա համբերատար է դէպի նրանց։ Նա չէ ներում նրանց, որոնք իրան նման չեն մտածում, բայց յարգում է խղճի ազատութիւնը, ընդունում է այն փորձերը, որոնք առանց նրա գիտութեան եղած են՝ ճշմարտութիւնը գտնելու համար։ Մի՛ կարծէք, թէ փիլիսոփայական գաղափարները և նրանց գտած հայեցակէտերը մնում են բաժին ընտրեալների համար. հետզհետէ նրանք մուտք են գործում այն մթնոլորտի մէջ, որով մենք բոլորս շունչ ենք առնում։ Մի որևէ Դեկարտի, Վոլթերի, Ռուսսոյի, Կանտի մտքերը մեզ շրջապատում են. հարիւրաւոր մարդիկ, մինչև անգամ նրանց անունները չիմացողները, ակամայ ենթարկվում են այն ազդեցութիւններին, որպիսիք նրանք ցոյց են տուած ժամանակակից լուսաւորութեան վրա։ Ոչինչ չի կորչում, ամեն ինչ բազմանում է, և գաղափարները՝ ըստ երևոյթին թէև ամենավերացական և ամենահամարձակ՝ մարմնանալով դառնում են ընդհանուրի սեփականութիւն։

Ցնորք է յուսալ, որ կրօնքը կարող է մօտեցնել զանազան ցեղերին։ Պէտք է, ընդհակառակն, նրանց զանազան կրօնքները յարգել։ Պատմութիւնը ցոյց է տուել, թէ ինչպէս կրօնքը սոսկ մէկ ազգերին յարձակվել էր տալիս միւս ազգերի վրա։ Չը կայ կրօնք, որի ձեռքերը արիւնաթաթախ եղած չը լինէին և որոնց լուանալ ովկիանոսն էլ չէ կարող։ Սօցիօլօգիան ցոյց տուեց, թէ ամեն մի կրօնք իր մէջ պարունակում է ազգայնական և էտնիկական այն տարրերը, որոնք համապատասխանում են մի որոշեալ ազգի պէտքերին և աւանդութիւններին։ Սրա համար տրամաբանական չէ կապել կրօնքը երբեմն զօրութիւնով, երբեմն ազդելով երևակայութեան վրա մի ազգի, որն արդէն ունի իր կրօնքը՝ յարմարեցրած իր ցեղին ու ազգութեան։ Կրօնքը չը պէտք է արտահանութեան առարկայ լինի։ Համաշխարհային կաթուղիկեայ՝ յունական այս բառի նշանակութիւնով՝ կարող են լինել միայն գիտութիւնը, փիլիսոփայութիւնը և բարոյականութիւնը։ Երկաթուղու և հեռագրի հընարողները մարդկութեան միացման համար աւելի ծառայութիւն են մատուցած, քան թէ բոլոր Ֆրանցիսքները, Քսավիէները և Իգնատիոս Լօյօլաները։ Գիտութիւնը է արհեստների ծաղկումը յեղաշրջողներն Եւապօնիայի, այլ ո՛չ կրօնքը։ Այժմեան միակ քարոզիչները պէտք է լինեն գիտնականները՝ տարածելով գիտութիւնը աշխարհի ամենահեռաւոր անկիւններն էլ։ Ամեն մի նոր գտնված ճշմարտութիւն լոյս է և պատկանում է յայտնապէս ամենքին, որն ամեն մի մարդու մէջ զարգացնում է հան-

*) Տես «Մշակ» № 175.

կերտուհիներով, փոխանակ 2—300 աշ-աշակերտուհիների։

Առաջիկայ ուսումն. տարվայ ընտրվողները պէտք է գիտակցեն իրանց ստանձնած գործի վեհութիւնը թէ պէտք է հետևեն իրանց նախորդներին՝ հոգեվարքի մէջ գտնվող դպրոցը հանդերձեալ աշխարհն ուղարկելու։ Նիկ. Յարութիւնեան

—

Բամբակագործութիւնը Ղարադաղլուի մէջ

Ղարադաղլու (Գանձակի գ.), 8 օգոստ.

Այս տարի մեր գիւղացիներից իւրաքանչիւրը առնուազը 2—4 բամբակի արտ ունի, որի իւրաքանչիւրի տարածութիւնը 2—3 դեսեատինի չափ է։ Ահա թէ ինչու անհագին ծախսերի և մանաւանդ կռիւների է ենթակայ ղարադաղլուցին։ Կռիւները առաջանում են գլխաւորապէս ջրի պակասութիւնից։ Հարկաւոր է այդ անհագին արտերը ջրել իր ժամանակին. ջրի մի շաբաթվայ ուշացումը բամբակին տալիս է անհագին վնաս։ Հետևաբար իւրաքանչիւր գիւղացի աշխատում է իր արտի ջրելը առաջ գցել, որից առաջանում է կռիւ, հայհոյանք, տուր ու դմբոց։ Եւ աջողվում է ի հարկէ միշտ նրան, ով ուժեղ է, ազդեցիկ է և կամ որևէ կերպ խաթր ունի գիւղի ազդեցիկների մօտ։ Ես գժբաղդութիւն ունեցայ ականատես լինելու, թէ ինչպէս գիւղի մի ոըբեվայրի իր միակ յոյս այրվող արտը (բամբակի) ջրելու համար՝ բամբակի չորացած թփերը ձեռքին՝ լացով աղերսում էր իր բամբակին երկրորդ ջուրը տալու, այն ինչ՝ ուժեղն իր 3—4 արտը երրորդ կամ չորրորդ անգամ էր ջրել, չը նայած որ այդին էլ արքունական 40—50 ր. հարկը իր համագիւղացուն համահաւասար վճարում է։ Կար. Ղազարեան

—

Վարակիչ հիւանդութիւնների ճուազումը

Բագու, 6 օգոստոսի

Մեր քաղ. առողջապահիկ-հսկիչ մարմինը շատ լուրջ ուշադրութիւն է դարձնում բակերի, փողոցների և այլ տեղերի մաքրութեան վրա։ Չը նայելով որ օգոստոսն սկսվել է, բայց և այնպէս վարակիչ հիւանդութիւնները, ինչպէս խօլերան է, հող չեն գտնում, մինչդեռ անցեալ տարի այս ժամանակները իւրաքանչիւր օր խօլերայով հիւանդացող 5—10 հոգի կային։ Ուրախալին միայն այդ է։

Վերջին օրերս հացի գինը $^1/_2$ կոպէկ աւելացաւ։ Հացթուխները գանգատվում են ալիւրի թանգութիւնից։ Ս. Գարագաշ

—

Մի սարսափելի ոճիր

Շուշի, 10 օգոստոսի

Անցած օրը Ղայբալի գիւղի հանդում կատարվեց, նմանը չեղած, մի սարսափելի եղեռնագործութիւն։ Մի նորահարս, որի ամուսինը գնացած է զինուոր, գնում է իր արտը հնձելու։ Դրա հետ միասին գնում են և նրա երկու ազգականները։ Հունձը հնձում են, բարդը բարդում, բայց կանաչազարդ հովիտ և անտառը դրանց գայթակղեցնում է։ Այդ պահուն հանդիպում է մի բաւական չափահաս նախրապահ, 14—15 տարեկան։ Որպէսզի գիւղում լուր չը տարածվի իրանց այդ արարքի մասին, նրանք յարձակվում են և այդ տղային խեղդամահ անում, վկայ չունենալու համար։ Դիակը նրանք հանդից հեռացնելով՝ ձգում են գետի մի խոր և անտեսանելի տեղ։

Երեկոյեան նախրապահը չէ վերադառնում տուն, և այդ հանգամանքը նրա ծնողներին հասկացնել է տալիս, որ նրա հետ փորձանք է պատահել։ Երրորդ օրը գտնվում է դիակը։ Բացված է քննութիւն, ձերբակալված են նորահարսի հետ հունձ հնձող երկու երիտասարդները։ Դէպքը սաստիկ ցնցել է շրջակայ գիւղացիներին։ Նորահարսը խոստովանել է ամեն բան։ *

ԴԱՐՁԵԱԼ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

—

Եթէ Աստրախանը Արիստակէսի աքսորավայրը եղաւ, նոյնը Մխիթար եպիսկոպոսի համար պիտի լինէր մի չիօլ։ Սակայն ցաւալով ենք ասում, որ այսքան տարվայ մէջ Մխիթար եպիսկոպոսը չը կարողացաւ այդ դասընթացքն էլ աւարտել, ուր թեմի գործերը, շնորհիւ հանգուցեալ առաջնորդի, կարգ-կանոնի տակ էին, և Մխիթարը փոխանակ հինը պահելու՝ եղածն էլ խառնեց, խանգարեց, և այսօր թեմը գտնվում է անմխիթար դրութեան մէջ։ Մի Կարապետ եպիսկոպոս, մի Խորէն եպիսկոպոս, մի Եփրեմ եպիսկոպոս իրանց լուսաւոր գործունէութեամբ այսօր բոլորի ուշադրութիւնն են գրաւել, որոնք իրանց լայնածաւալ թեմը և բազմահարիւր դպրոցները կառավարում են վերին աստիճանի հմտութեամբ։

Համեմատեցէք այդ թեմերը իրար հետ և կը տեսնէք հետևեալ պատկերը։ Երևանի թեմը ունի 643 եկեղեցի, 788 քահանայ, 47 վանք։ Թիֆլիսի թեմը 356 եկեղեցի, 370 քահանայ, 14 վանք։ Իսկ Աստրախանի թեմը 46 եկեղեցի և 57 քահանայ։

Այժմ թող ընթերցողն ինքն ասէ, թէ այս երեք թեմերից որը հեշտ է կառավարել. բայց արի տես, որ փոքր Աստրախանի թեմը կառավարելու շնորհք էլ չունեցաւ Մխիթար եպիսկոպոսը։

Արիստակէսի օրօք բոլոր այն ապիկար հոգևորականները, որոնք զանազան պատասխանատու պաշտօններից հեռացված էին և կամ ժամանակաւորապէս մնում, այսօր գործի մէջ են և հովանաւորված, իսկ ընդունակները՝ հեռացված։ Որքան Արիստակէսը բարձր էր գնահատում թեմականաւարտ քահանաներին, այնքան Մխիթարը դրանց պաշտօնազրկում և չէզոքութեան է մատնում։ Դպրոցները մնացել են անգլուխ՝ չէք գտնի երկու դպրոց, որ գոնէ մի ծրագրով ընթանային։ Շրջանային տեսուչների հարցը եթէ ոչ մշտապէս, գոնէ երկու տարի է ջուրն է գցված։ Քարոզելու իրաւունք է տրված այն հոգևորականներին, որոնք Արիստակէսի օրօք զրկված էին այդ պատասխանատու և զարգացումն պահանջող պաշտօնից։ Թուել մի առ մի բոլոր կարիքները մեզ շատ հեռու կը տանէր։ Միակողմանի չը լինելու համար պիտի ասենք, որ Մխիթարը սկսել է իր թեմի բարենորոգումները՝ քահանաներին արգելել է թատրոն յաճախել։ Խեղճ մարդ. միայն այս է աչքի ընկել։ Երևի վաղն էլ ժամկոչների համար կորոշէ, թէ որ ժամերգութեան քանի՛ անգամ պիտի զանգահարեն։ Չէ որ սրանք էլ բարենորոգումներ են։ Նուկուլլոս

Պեատիգորսկ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ «Մշակի» առաջիկայ համարը, Աստուածածնի տօնին յաջորդող Մեռելոցի պատճառով, լոյս կը տեսնի չորեքշաբթի, օգոստոսի 17-ին։

✦ Օգոստոսի 11-ին զին.-նահ. ատեանը, 4 օրեայ դռնփակ դատաստանից յետոյ արդար ճանաչեց Բորչալուի գաւառի Ուզունլար և Ջալալ-օղլի գիւղերի բնակիչներ Հերակլ Գոգվինեանին, Արտաշէս Սահակեանին, Սարգիս Զոհրաբեանին և Նիկողայոս Շահվերդեանին, որոնք 102 յօդուածի առաջին մասի տրամադրութեան համաձայն մեղադրվում էին որպէս «Դաշնակցութիւն» կոչված կազմակերպութեան պատկանողներ։

✦ Թոքախտի դէմ մաքառող կովկասեան ընկ. փոխ-նախագահ Ա. Խատիսեանը նահանգական ատեանի շինարարական բաժնին ներկայացրեց հաստատութեան համար Աբասթումանում կառուցվելիք սանատօրիայի յատակագիծը։

✦ Թոքախտի դէմ մաքառող կովկասեան ընկերութեան Բագուի ճիւղի կանոնադրութիւնը հաստատվեց։

✦ Ստացանք «Տարազի» համարը, որը պարունակում է Նալբանդեանի, անգլիական արքայական զոյգի, Մանթաշեանի, պարսից շահերի և ուրիշ պատկերներ։ Յօդուածների շարքում կան նկատողութիւններ նուիրված Սպանդարեանի դատին, Լէօի յիշողութիւնների ճշգրտութեան խնդրին, գերմանական ճանապարհորդ Լօբէնցի նկարագրութիւններին և այլն։

✦ Լոնդոնի թերթերը մեծ գովեստով են խօսում յայտնի դերասանուհի Արմէն Օհանեանի մասին, որը պարում է Լոնդոնի «Hippodrome» թատրոնում։

✦ Թիֆլիսի ոստիկանութեան միջոցով գանձված են քաղաքային դրամարկղի օգտին, յուլիսի 15-ից մինչև օգոստոսի 1-ը, ապառիկ մնացած գնահատական տուրք՝ 19,961 ր. 33 կ. և ձիու տուրք՝ 83 ր. 12 կ.։ Գանձվելու մնում են՝ գնահատական տուրք 5,952 ր. 63 կ. և ձիու տուրք 267 ր. 87 կ.։

✦ Քաղաքային վարչութիւնը հաստատեց դումայական տնտեսական յանձնախմբի որոշումը, որով կէս կոպէկով բարձրանում է առաջին տեսակի հացի գինը իւրաքանչիւր ֆունտի վրա վրացական հացի համար, թողնելով փուռներում թխված հացի գները հին սակագնով։

✦ Քաղաքային վարչութեան յանձնարարութեամբ քարտուղար Մ. Զարարը կազմել է «Տեղեկատու քաղաքային ընտրութիւնների» կանոնագիրքը, որի մէջ մտնում են ընտրութիւններին վերաբերող տեղեկութիւնները, անկանոնութիւնների մասին բողոքելու ձևը և այլն։ «Տեղեկատուն» կարժենայ 2—3 կոպէկ։

✦ Քաղաքային ընտրողների թիւը հաշւվում է 5,317 հոգի, որոնցից ապառիկ ունեցողների թիւն է 2,895 մարդ, որ կազմում է ընդհանուր ընտրողների 54 տոկոսը։

✦ Քաղաքային ինքնավարութիւնների համառուսական համագումարը կը հրաւիրվի ներկայ տարվայ հոկտեմբերին։

✦ 15 տարեկան մի տղայ, մնալով դըրբոցից դուրս, կամենում է սովորել որևէ արհեստ։ Տղան բոլորովին որբ է, չունի ոչ հայր, ոչ մայր և ոչ մի ազգական. գիտէ փոքր ինչ կարդալ։ Հասցէն կարելի է տեղեկանալ «Մշակի» գրասենեակում։

✦ Զինուորա-դատական բաժանմունքի գլխաւոր, յայտնի բանասէր գեն.-լէյտենանտ Վ. Պոտտօն հանքային ջրերից Թիֆլիս վերադարձաւ։

✦ Կովկասի Փոխարքայի միջնորդութեան համաձայն առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրը թոյլ տուեց հոկտեմբերի 11-ին Եկատերինոդար քաղաքում հրաւիրել Կուբանի շրջանի նաւթարդիւնաբերողների համագումար։

✦ Լօզովայա վայրի թւով 17 բնակիչներ ներքին գործերի մինիստրութեանը խնդիր էին ներկայացրել արտաքսելու հրէաներին յիշեալ վայրից։ Խնդրագիրը յետ էր ուղարկվել ստորագրողների անձնաւորութիւնները ստուգելու համար, երբ և պարզվել է, որ ստորագրութիւնները կեղծ են։

ՏԵՂԵԿ. ՎՐԱՑ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

✦ Վրաց բանասէր Կիրիօն եպիսկոպոսը Կիեւ գտնված ժամանակ գտել է մի շարք հնագիտական առարկաներ, որոնք ապացուցում են, որ վրացիների և ռուսների միջև յարաբերութիւն է եղել սկսած դեռ 11-րդ դարից։ Ի միջի այլոց Կիրիօն եպիսկոպոսը երևան է հանել Իմէրէթի կաթողիկոսներից մէկի գերեզմանը Կիեւօ-Պեչօրեան վանքում։ Կաթողիկոսը գնացած է եղել Կիեւ ուխտի, 18-րդ դարի կէսերին, ուր և մեռել է չոգից։ Նրա անունը գերեզմանաքարի վրայից եղծված է։

✦ Վրաց թատրոնը անցնում է «Նորակումբի» աւագների ձեռքը։ Ակնուականութեան խորհուրդը իր համաձայնութիւնը յայտնեց՝ ամառային ակումբին կից գտնվող սենեակները յարմարեցնել ձմռվայ շէնքի համար։

✦ Օգոստոսի 11-ին կայացաւ Վրաց Գիւղատնտեսական Ընկերութեան խորհրդի նիստը։ Ժողովը առաջին հերթին որոշեց խորհուրդ տալ ավնուականութեան հողային յանձնախմբին, Քվէմօձալա գիւղում, Էզաձէի կալուածքում հիմնել գիւղատնտեսական կայարան, ամերիկեան վազի տնկարան և այլն, և ընդունել երիտասարդ բանւորների գիւղատնտեսական գործնական աշխատանքների համար։ Խորհուրդը ապա լսեց իշխ. Լ. Ջանդիերիի յայտարարութիւնը, որով նա Ընկերութեանը նուիրաբերում է 20 դեսեատին հող Թելաւի գաւառի Վանձեանի գիւղում, գիւղատնտեսական կայարան հիմնելու համար։ Խորհուրդը վճռեց շնորհակալութիւն յայտնել նուիրատուին և ուղարկել խորհրդի անդամներից մէկին կալուածքը դիտելու համար։

✦ Այսօր մի խումբ վրացի ինտելիգենտ անձինք, Լ. Բօցվաձէի առաջնորդութեամբ, այցելելու են Քվաթախեվի հնադարեան վանքը, որը գտնվում է Գօրու գաւառում։

✦ Օգոստոսի 3-ին ձերբակալվեց Վիկտօր Քուէթարաձէն և բանտարկվեց Մետեխի բանտում։ Երկու օր առաջ նա բանտից ազատ արձակվեց։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Զուբալովեան Ժողովրդական Տան թատերասրահի և բեմի վերանորոգութիւնից յետոյ առաջին ներկայացումը տուեց հայկական սեկցիան ամսիս 11-ին։ Խաղացվեցին «Ինչպէս դարձաւ նա խմբագիր» և «Բայղուշ» ծիծաղաշարժ կօմեդիաները։

Խաղն անցաւ շատ աջող ու աշխոյժ և պատճառեց հանդիսականներին մեծ զուարճութիւն։

Այս անգամ հասարակութիւն սպասվածից աւելի քիչ էր, երևի ամառային շոգի և տօթի պատճառով։ Հետևեալ ներկայացումը նշանակված է ամսիս 21-ին։

Ինչպէս լսում ենք, սեկցիայի վարչութիւնը բանակցում է դերասաններ և դերասանուհիներ Արմենեան ամուսինների, տ. Ստեփանեանի, պ. Յ. Օհանեանի և այլ աչքի ընկնող ույժերի հետ՝ առաջիկայ 1911/12 թ. թատերաշրջանի համար։

Հրաւիրվող դերասան-դերասանուհիները սիրողների և թատերասէրների հետ միասին կազմակերպելու են խառն խումբ, որպէս զի հնարաւոր լինի առաջիկայ թատերաշրջանին տալու ամսական 5—6 ներկայացում Ժողովրդական Տանը։ Շուտով սեկցիան ստանալու է Նահանգապետից հաստատված կանոնադրութիւնը և այնուհետև կազմակերպելու և գործելու է նոր հիմունքներով։ Շատ ցանկալի է ինտելիգենտ և առհասարակ հասարակական այլ շրջանների աջակցութիւնը նոր կազմակերպվելիք թատերասէրների ընկերակցութեան, որին անդամագրվելը չափազանց մատչելի է, քանի որ անդամավճարն է մէկ րուբլի։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Թէհրանում հերքվում է այն լուրը, թէ իբր անգլիական բանկը պարսից կառավարութեանը տուել է 5,000,000 թուման, որպէս կանխավճար ենթադրվող փոխառութեան։

✦ Պարսից մէջլիսը շարունակում է քննել ընտրողական նոր օրէնագիծը, որը աւելի լայն իրաւունքներ է շնորհում, քան ներկայիս գոյութիւն ունեցող օրէնքը։

✦ Նախկին շահը ամրացել է Կալէ-Խավսաֆիդում և շրջապատվում է կառավարական զօրքերով։

✦ Վերջերս ստացված տեղեկութիւններին նայած թիւրքմէնները հետզհետէ թողնում են Սարդար-Արշադին, այնպէս որ նա մնալով 100 մարդով հարկադրված եղաւ վերադառնալ Սարի։

✦ Բարֆրուշի մօտ պարսիկ կառավարութեան զօրքերը ջարդ տուին Մահմէդ-Ալիի կողմնակից Մազանդարանի խաներին։

✦ Նախկին շահի և կառավարական զօրքերի միջև գլխաւոր կռիւները տեղի ունեցան Միրուզկուխի և Բարֆրուշի մօտերքում։ Կառավարական զօրքերը յաղթող են հանդիսացել, որոնք սպանել և գերի են վարել թիւրքմէնների պարագլուխներին։

✦ Հաղորդում են, որ Սալար-ուդ-Դովլէի զինուորական կազմը հետզհետէ նուազում է։ Անհնարին գտնելով առաջխաղացումը շարունակել, նա կանգ է առել Դիվէչալի ամրոցնում։

✦ Թէհրանից հաղորդում են, որ Բաշիդ-ուս-Սուլթանը ոչ թէ մեռել է ստացած վէրքերից, այլ գլխատվել է։

✦ Օսմանեան պարլամենտի սերբ-մահմէդական պատգամաւորները կազմել են մի խումբ և մշակել երկրի ինքնավարութեան ծրագիր։ Նրանք մշակում են նաև մի շարք նախագծեր, որոնց շնորհիւ ուզում են լուծել ագրարային և կրօնական հարցերը։ Կաթոլիկ պատգամաւորները դեռ ևս բանակցութիւններ են վարում առանձին ֆրակցիա առաջ բերելու նպատակով։ Միայն ուղղափառ պատգամաւորները չեն միանում։

✦ Թիւրքաց գահաժառանգը օգոստոսի 25-ին (ն. տ.) գնում է Բերլին՝ այցելելու Վիլհէլմ կայսրին։

✦ Մէնշիկօվը գրում է «Н. В.» թերթում, որ շուտով Ռուսաստան են վերադառնալու քաղաքական փախստականները և աքսորականները, հետևաբար և կառավարութիւնը պատրաստ պիտի լինի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

12 օգոստոսի

ԲԼԱԳՕՎԷՇՉԷՆՍԿ։ Եկան ճան. հաղ. մինիստրը և Պրիամուրի գեներալ-նահանգապետը, որոնց՝ քաղաքը ընդունեց աղ ու հացով։

ՕԴԵՍՍԱ։ Եկան 240 սերբ էկսկուրսանտներ, որոնց՝ հանդէսով ընդունեցին տեղական իշխանութիւնները և հասարակական հաստատութիւնները։

ԲԵՐԳԷՆ։ Երէկ երեկոյեան զգացվեց ուժեղ երկրաշարժ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Առևտրի մինիստրի օգնական նշանակվեց Վօլգա-Կամայեան բանկի վերատեսուչ Բարկը։

Կայսրը ամենաողորմածաբար թոյլ տուեց կառուցանել Դմիտրովսկում Ալէքսանդր II-ի արձանը և Վարշավայում Շոպէնի արձանը։

Ներքին գործերի մինիստրը առաջարկեց նահանգապետներին ամեն շաբաթ բժշկական գլխաւոր տեսչին ուղարկել տեղեկութիւններ անբերրիութիւնից առաջ եկող հիւանդութիւնների մասին։

ՕԴԵՍՍԱ։ Ռուսաց ընկերութեան բոլոր նաւերի նաւաստիները առաջադրեցին տնտեսական պահանջներ և միացան գործադուլին, որին յարեցին նաև ռուսաց նաւագնացութեան ընկերութեան ծառայողները։

Փոթորիկը մեծ վնասներ տուեց այգիներին։

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Քր. պատժ. 103, 107, 126, 129 և 131 յօդուածների մեղադրանքներով դատարանին յանձնվեց երկրորդ Պետական Դումայի անդամ Պանֆիլովը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւօտեան ժամը 12-1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սիմեօնովսկայա փողոց, № 16.
Տելեֆոն № 40.
(ե.ու.կ.) 220. 100—60

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւններ
Գոլովինսկի, 18, տ. Դոլրժանսկիի, Արք. թատրոնի հանդէպ, տելեֆոն № 901.
Հիւանդ. ընդունելութիւնը) 10—12 ժ. առ.) 6—7 ժ. երեկ.
(ե.հ.կ.) 580. 100—34

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը։
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ
Ընդունելութիւնը) 10—11 ժ. առ. (երեխաների) ամեն օր) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)
Միքայէլեան փող., № 36. տելեֆոն 388.
(կ.ե.հ.չ.) 761. 13—5

ՖԵԼԴՇԷՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ
ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ
ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, ցնցքի փաթթումն, դեղերի քսումն, դնում է բանկաներ։ Բժշկութիւն ցղամարդի սեռական թուլութեան, անկարողութեան, սերմնահոսութեան եւ երագախաբի, հիմնաւոր բժշկութիւն տրիպէրի (սուսանակ), ցոյց տալով հմուտ մասնագէտ բժիշկների։ Օտարերկրեայ հիւանդներին մանրամասն խորհուրդներ և դեղեր փոստով կերպով։ (Ուղարկել 3 րուբլի)։ Մասսաժ, էլեկտրականութիւն, բժշկական մարմնամարզութիւն։ Ընդունելութիւնը 3—4½ ժամը ամեն օր։ Ծախվում է իր կազմած «Տղամ. եւ կանանց գաղտնի հիւանդ. բժշկարան» նկարներով և բէյէպտներով։ Գինը 50 կոպ., ճանապարհածախս՝ 15 կ.։ Հասցէն. Тифлисъ
Семеновская ул. № 9.
(կ. հ.) 160. 50—47

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԿԱՅԻՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԻՑ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

(XII տարի)

Դասընթացքներում աւանդվում են.—Հաշւապահութիւն կրկնակի իտալական սիստեմով, յարմարեցված արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերին. առևտր.-թւաբանութիւն, առևտր.-թղթակցութիւն, առևտրական իրաւունք, վայելչագրութիւն և ցանկացողների համար ուսուցում գրող մեքենայի վրա։

Պարապմունքների սկիզբն է 1911 թւի սեպտեմբերի 15-ին։

Դասընթացքները տևելու են վեց ամսից ոչ պակաս։

Պարապմունքները երեկոները շաբաթը երեք անգամ։

Վճարն է 40 ր. ամբողջ դասընթացքի համար։ Խնդրագրերը յանուն Թիֆլիսի Առևտրական Դպրոցի վերատեսչի ընդունվում են դպրոցի դիւանատանը ժ. 10—1.
(հ.կ.) 782. 6—2

բամարդկային խնդճը։

Առէք ամեն մի ազգից, ամեն մի ցեղից այն, ինչ որ նրանց մէջ բարոյական և հասարակային է, և առէք առանց հոգալու դաւանութիւնների և հաւատոյ հանգանակների մասին։ Համաշխարհային կրօնական համբերատարութիւնը՝ միացած ընդհանուր բարոյականութեան և գիտութեան հետ՝ ահա մեծ միջոց՝ ազգերին միացնելու համար։ Եթէ մինչև անգամ այժմ զանազան ազգերի բարոյական հասկացողութիւնները միանման չեն, վերաբերվեցէք այս բանին համբերատարութեամբ։ Այս տարբերութիւնները հետզհետէ կանհետանան՝ տարածելով աւելի միատեսակ լուսաւորութիւն։ Թող առէք մարմնականներին ունենալ քաղաքավարապէս մի քանի կին, իսկ ինքներդ մի՛ ավրէք գաղտնի վերցրել մի քանիսի հետ։ Պէտք է միասնյն համբերատարութիւնը լինի և բարոյական սաչպրէյվում, ինչպէսին պահանջվում է կրօնների և փիլիսոփայութեան մէջ։

Ի պատիւ ընկերի անմերձենալի իրաւունքների՝ փակեցէք ձեր աչքերը ձեզ անծանօթ ազգերի և երկիրների սովորութիւնների վրա, մինչև որ նրանց գիտութիւնը և քաղաքակրթութիւնը չը վերանորոգեն հետզհետէ։ Կամաց-կամաց երկրագնդի բոլոր մակերևոյթի վրա տարածվում են ընդհանուր հիմնական գաղափարները, և նրանց ու մարդկային մտքերին տալիս են ընդհանուր ուղղութիւն։ Գործնական միջոց ազգերին միացնելու՝ ըստ կարեւորն լայն զարգացումն գիտական, բարոյական և հասարակական դաստիարակութեան և սրա տարածումն է ընդհանուր խաղաղութեան համար մեծ գրաւական։ Ո՛չ մի ազգ չէ կարող յուսալ, որ նա յաւիտեան տիրապետելու է ուրիշ ազգերին, և ո՛չ մի ազգ դատապարտված չէ յաւիտենական անկման. ամեն մի ցեղ՝ շնորհիւ համաշխարհային համաձայնութեան՝ օգտվում է հարևանների փորձերից և գիւտերից։ Եւ այս փոխատուութիւնները աստիճանաբար բարձրացնում և հաւասարացնում են այն յատկութիւնները, որոնք ստեղծված են ցեղի բարեխառնութեամբ և շրջապատող միջավայրի ազդեցութիւնով։ Ապագան չէ պատկանում ո՛չ անգլօ-սաքսերին, ո՛չ գերմանացիներին, ո՛չ յոյներին, ո՛չ լատիններին, ո՛չ քրիստոնեաներին, ո՛չ բուդդայականներին։

Նա պատկանելու է նրանց, որոնք կը լինեն աւելի գիտնական, աւելի արհեստագէտ և աւելի բարոյական։

Ահա երեք գլխաւոր ճառերի բովանդակութիւնը առաջին նիստի։ Գրաքննական պայմանները և համառօտութիւնը թոյլ տուին ինձ այս ճառերի միայն բովանդակութիւնը առաջ բերելու՝ ի բաց թողնելով շատ հետաքրքրական մանրամասնութիւնները, որոնց հետաքրքրվողը կարող է գտնել վեհաժողովի արձանագրական հաշւետւութիւնների մէջ, որոնք տպված են անգլիերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։

Թարգմ. Սրապ. ք. Սամուէլեան

(«Южн. Кр.»)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ եւ ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

ԻՎ. ԶԱՒ. ՏԵՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Խնդիրների ընդունելութիւնը օգ. 12-ից: Վերաքննութիւնները օգ. 31-ին: Ընդուն. քննութիւնները սեպտ. 1-ին, 2-ին և 3-ին: Վճարը իւրաքանչիւր կէս-տարվանը 30ր.: Պարապմունքների սկիզբն է Աւեար. Դպրոցում սեպտ. 5-ին, Հաշւապ. դասընթացքներում սեպտ. 15-ին: Разъѣзжая (Տոլստոյեան փ.) № 19, Վորոնցովի արձանի դիմաց:

(չ. կ.) 791. 3—1

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Ն. Ռ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

(Գոյութիւն ունի 1895 թ.)

Հեղինակ հաշւապահութեան ձեռնարկի, որը հաւանութիւն է գտել առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութեան կողմից:

Երկու սեռի անձանց համար. 4-ամսեայ դասընթացք, ամենօրեայ պարապմունքներով:

Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից. Դասընթացքներում անցնում են՝ հաշւապահութիւն և այլ առևտրական առարկաներ, արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղեր, որոնք կապ ունեն նիւթարդիւնաբերութեան և նիւթագործութեան հետ, ամեն մեթօդներով, Իտալական կրկնակի հաշւապահութեան սիստեմով:

Դասատուները բարձր կրթութիւն ստացած մասնագէտներ են, որոնք գործնականապէս և տեսականապէս պատրաստված են ամեն մի առարկայի համար առանձին: Վկայագրերը տրվում են մինիստրութեան թոյլտւութեամբ:

Ծրագիրը և կանոնները ուղարկվում են ձրիաբար: Խնդրագիրների ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից: Դասընթացքներին կից հաստատված են քիչ պատրաստված անձանց համար առանձին պատրաստողական և լրացուցիչ դասարաններ ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար:

Անձամբ և նամակներով դիմել դասընթացքների հիմնադրին՝ Թիֆլիս, Նիկոլայեվսկայա փողոց, 22, սեփ. տուն, տելէֆօնը № 744.

(ե. հ. կ.) 772. 0—3

ԹԻՖԼԻՍԻ 2-ՐԴ ՈՒԹԴԱՍԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԸ

(ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ)

յայտարարում է, որ փոխադրական քննութիւնները տեղի կունենան օգոստոսի 26-ին և 27-ին. իսկ ընդունելութեանը՝ օգոստոսի 31-ին և սեպտեմբերի 1-ին, 2-ին և 3-ին: Նախապատրաստական դասարանների ստորին բաժանմունքները ընդունվում են երեխաները առանց քննութեան ենթարկվելու:

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւօտեան ժամը 10—1-ը:

Պանասեվիչյա փողոց, սեփ. տ. № 38 (8-րդ քաղաքամասում):

(11, 14, 21, 28) 763. 5—3

Առևտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրինութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՍԵԱՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24/4. Տելէֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն:
Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատեստատներ:

Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լոնդոնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster. Comptoir-ում: Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից: Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն). բ) ոչ պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) սղագրութիւն. 3) գակտիլլօգրաֆիա (բէմինգտօն և ուր.) և 4) առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով: Զբաղմունքները կատարվում են և ցատ-ցատ: Բացվում է կանանց յատուկ բաժանմունք: Աշակերտների թիւը սահմանափակված է: Պարապմունքների սկիզբը սեպտ. 15-ին: Խնդիրների ընդունելութիւնը սեպտ. 1-ից առ. 10—12 և եր. 4—7 ժամ: Ծրագիրը և կանոններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքերում:

(չ. ու. կ.) 738. 0—9 Տ. ՓԻԼՕՍԵԱՆ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖՐԷԲԷԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւանդվելիք առարկաներ. անատոմիա, մարդակազմութիւն, առողջապահութիւն, առաջին օգնութիւն հասցնումն, հոգեբանութիւն, պատմութիւն, մանկավարժութիւն, դպրոցագիտութիւն, մանկական գրականութեան քննութիւն, բնութեան տեսութիւն, հայրենագիտութիւն, ֆրէբէլեան պարապմունքների տեսական և գործնական եղանակ, գծագրութիւն, «լէպկա», ձեռնարուեստ՝ մէթօդիկայով, երգեցողութիւն՝ մէթօդիկայով, մարմնամարզութիւն՝ մէթօդիկայով, գործնական պարապմունքներ ապաստարաններում, մանկապարտէզներում, սկզբնական դպրոցներում և մանկավարժական մուզէումում:

Ֆրէբէլեան դասընթացքներում ընդունվում են միջնակարգ դպրոցներ աւարտածները, որոնք տնային ուսուցչի իրաւունք ունեն ստացած կամ սկզբնական դպրոցների ուսուցիչներ են: Այն անձերը, որոնք ուսուցչուհու կոչում չունեն, խնդրամատոյց լինելով՝ առանձնապէս կարող են ընդունվել որպէս ազատ ունկնդրուհիներ:

Խնդիրներին պէտք է կցել 1) միջնակարգ դպրոցի աւարտման վկայական, 2) մետրիկական վկայական, 3) ժողովրդ. դպրոցների վերատեսչի վկայաթուղթ՝ վարած ծառայութեան պայմանների մասին և 4) քաղաքական բարեկրութեան վկայական:

Դասախօսութիւնները լսելու համար տարեկան վճարն է 100 րուբլի, կէս տարվանը՝ 50 րուբ.:

ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉՈՒՀԻ՝ Իշխանուհի Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ յունիսի 1-ից մինչև օգոստոսի 15-ը 1911 թ.: Միխայլովսկի պր. № 138.

(կ.) 611. 6—6

Утвержденные Министерств. Торговли и Промышленности

ТОРГОВАЯ ШКОЛА

СЪ ПРАВАМИ ПРАВИТЕЛЬСТВЕН. СРЕДНИХЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ

И

БУХГАЛТЕРСКІЕ КУРСЫ

ДЛЯ ЛИЦЪ ОБОЕГО ПОЛА

А. И. ТЕРЪ-КАСПАРОВА

Баку, уголъ Красноводской и Меркурьевской. Телефонъ № 10—56.

ШКОЛА и КУРСЫ даютъ полную теоретическую и практическую подготовку къ бухгалтерской и прочей дѣятельности въ торгово-промышлен. и иныхъ учрежденіяхъ.

Полный курсъ въ школѣ три года, на курсахъ 6—8 мѣсяцевъ.

Пріемъ въ младшій приготовительный и первый классы ШКОЛЫ съ 20 Августа НА КУРСЫ съ 1 Сентября ежедневно.

Представившіе свидѣтельства объ окончаніи 2 хъ классн. сельск. училищъ, 4-хъ, классовъ городскихъ училищъ и перваго класса среднихъ учебныхъ заведеній принимаются въ первый классъ ШКОЛЫ безъ экзамена.

Подробныя свѣдѣнія о ШКОЛѣ и КУРСАХЪ выдаются и высылаются безплатно.

(չ. կ.) 709. 20—11

ՅԱՏՈՒԿ ՓՈՐԱԳՐՉԱԿԱՆ-ԳՐԱՒԻՐԱՅԻՆ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ Վ. ՄԱՐԳՕՇԵԱՆԻ

Ընդունում է ամեն տեսակ փորագրչական և գրաւիրային գործեր: Գնում է ոսկու և արծաթի կտորտանքներ, նոյնպէս և թանգագին քարեղէններ:

Թիֆլիս, Երևանեան հրապարակ, «Кавказъ» հիւրանոցի ներքև:

(կ.) 282. 24—18

Առ. և Ա. Մ.

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ

„ՆԱՐԶԱՆ" | Սեղանատ | „ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ № 20."

Պահանջեցէք ամենուրեք! ԲՈՒԺԻՉ

ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19. ԲԱՏԱԼԻՆԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական): ՍՄԻՐՆՕՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մկնդեղ): ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԷՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը): ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին):

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская №№ 8 և 10

Գլխաւոր պահեստը Վարչութեան կից՝ Պեատիգորսկում: Պրէյս-կուրանտները ձրի:

Դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.

(կ.) 401. 19—17

ԲԺՇԿՈՒՀԻ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1.

Երեկոյեան ժամը 5—7.

Վէլեամինովսկայա փողոց, № 8.

(կ. չ.) 416. 100—31

ՀՈՆՕՐՐԷՒ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ

ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ"

ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց: Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղներին: Իսկականը մետաղեայ արկղներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.:

Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացք:

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով: Ժամանակացուցը պոստային սակագնով:

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում:

(կ.) (П. 12474) 0—27

„ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ"

գրավաճառանոցում ստացվել և վաճառվում են հետևեալ նոր գրքերը.

Աւրպետ. «Իրանի պատուհասները», (երկերի ժողովածու, Ժ.)	1 ր. —
» «Սուսուպէններ» » Թ.	1 » —
Տօլստոյ. «Թանգ արժէ, Կարմա, Այդ դու ես, Մաքեր»	— 15 կ.
» «Սիրեցէք միմեանց»	— 7 »
Ուօլլէս. «Բէն-Հուր», հատ. I, թ. Փիլ. Վարդանեան	— 75 »
» «Բէն-Հուր», հատ. II, թ. Փիլ. Վարդանեան	— 75 »
Ջելինսկի. «Կոնսերվներ»	— 40 »
Եսայեան. «Բժշկարան տղամարդկանց և կանանց համար»	— 50 »

788. 1—1

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՆՑԵԱՆԻ

կազմած դասագրքերը.

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ	1 ր. —
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ	— 50 կ.
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ	— 25 »
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ	— 75 »
ԳՐՊԱՆԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	— 5 »

Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին: Ուրիշ քաղաքներից դիմողներին 25% զեղչ: Հրատարակչուհի Մ. Վանցեանի հասցէն՝ Тифлисъ, Хлѣбная пл., кв. св. Багратуни.

(հ. կ.) 783. 5—1

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս.-ի

նոր գրքոյկները

«ՍՐՏԱՇԱՀ ԲԱՆԵՐ». գինը 20 կ.

«ԱՍՏՂՈՒ ԴԱՏԱՍՏԱՆ» » 5 կ.

Դիմել Թիֆլիսի գրախանութներին, ուր վաճառվում են հեղինակի միւս գրքերը. «Մովինար»—25 կ.: «Շէն Թագաւոր»—25 կ.: «Երկու աղբերացեղ»—30 կ.: «Աստուած աղքատ»—20 կ.: «Հէքիաթներ»—30 կ.: «Երեք ոսկու պատմութիւն»—25 կ.: «Անմեռ աշխարհ»—8 կ.: «Ազգային առակներ»—25 կ.: «Աստուած չը ճանաչող»—10 կ.: «Գալօ ափօ»—12 կ.: «Ժամանակը ոսկի»—40 կ.: «Սիրտ գրքից»—40 կ.: «Քաջ Աղասի»—25 կ.: «Սասունցի Յովհան»—30 կ.: «Խուլ Խաչիկ»—25 կ.: «Երկասիրութիւններ»—50 կ.: «Փոքրոգի բարեկամներ»—15 կ.: «Վարդանանց և Ղևոնդեանց մասին գրոյց»—30 կ.: «Ծերերի զրոյցներից»—20 կոպէկ.:

Գումարով կանխիկ գնողներին 25% զեղչ:

(հ. կ.) 754. 5—4

ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐ

ՃԵՄԱՐԱՆԱՒԱՐՏ

եւ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒՀԻ-ՎԱՐԺՈՒՀԻ

ՈՐՈՆՈՒՄ ԵՆ ՊԱՇՏՕՆ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ

Պայմանների մասին դիմել «Մշակի» գրասենեակին:

(չ. ու. կ.) 778. 8—3

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

կամ կապալով է տրվում 3-յարկանի, նկուղներով և կրպակներով մի տուն, առանց բանկային պարտքի: Արմեանսկի բազար, Լէզգինսկի պեր. № 4. Դիմել՝ Միքայէլեան պր. № 72, Տէրունեանին:

790. 1—1

Ծախված է ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆԻՑ աւելի արուակ

ԹԱՐՄՈՒԹԻՒՆ և ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ տալիս է ամեն մի ԿԱՆԱՑԻ ԴԷՄՔԻՆ

ԿԱԶԻՄԻ ԿՐԷՄԸ

ՄԷԹԱՄՈՐՖՕԶԱ

ԱՐՄԱՏԱՊԷՍ հեռացնում է բծիկները, բշտիկները, խալերը, պզուկները, այրուածքը և դէմքի այլ դեֆեկտները:

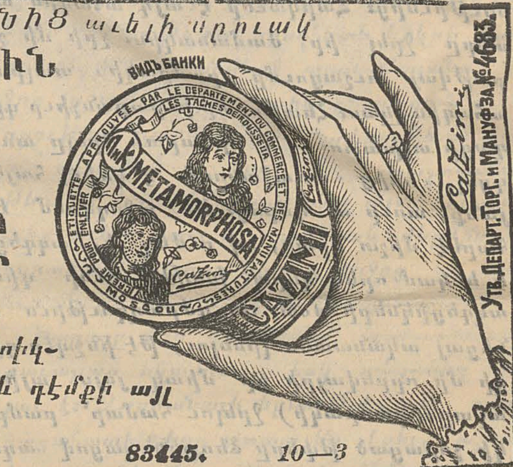

83445. 10—3

ԱԿՑԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱ

Իզմայլովսկի պր. № 27.

Պարիզ 1900. **ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ** Նիժնի-Նովգօր. 1896.

ԳԼԻՑԵՐԻՆ ՎԷԼՈՒՐ

ԿԱՇԻՆ ՍԵՒԱՆԱԼՈՒՑ, ՊԵՊԵՆՆԵՐԻՑ, ԿԱՐՄՐԵԼՈՒՑ, ՔԱՄՈՒՑ ԵՒ ՑՐՏԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԻՑ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատորիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱ», և Ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում:

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

522. 8—4

№ 4711 ԹԱՆՁՐ ՇՊԱՐԸ (жирная пудра)

տալիս է միշտ թարմ երիտասարդութեան բնական

տեսք:

Մետաղեայ շաքի տուփիկներից զննեցէք ժամանակ կարկատ է համոզվել, որ ձեռքի իսկական „№ 4711

ԹԱՆՁՐ ՇՊԱՐՆ է".

№ 4711 հաստատված է օրէնքով:

24 յուլ., 14 օգ. 272850. 2—2

Յովհ. Արաբաջեան.

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ա ՏԱՐԻ ՎԵՐԱՄՇԱԿՎԱԾ 25 ԿՈՊԷԿ

ՅՈՎՀ. ԱՐԱԲԱՋԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ	Ա. տարի	25 կ.
ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ	Բ. տարի	30 կ.
ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ	Գ. տարի	40 կ.

Բոլոր մասերը հիմնովին բարեփոխված ու ճոխացված նոր յօդուածներով և նկարներով:

Գլխաւոր պահեստը՝

Тифлисъ, книжный магазинъ «Гуттенбергъ».

Գումարով գնողներին զեղչ.

Ուսուցիչներին՝ ծանօթանալու համար ուղարկվում է մի-մի օրինակ ձրի.

Դիմել՝ հեղինակին՝

Александрополь

О. А. АРАБАДЖІАНЪ.

(կ.հ.) 758. 5—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.